

INTERVIEW met Marjolein Duchateau, Ellen Starke, Dirk Koops en Joyce Overkleef

Onderwijs op maat met ICT

Juist in het speciaal onderwijs is veel ervaring met het bieden van onderwijs op maat, om kinderen op de manier die het best bij hen past tot leren te laten komen. ICT speelt daarbij een steeds prominere rol. De opgedane kennis wordt graag gedeeld met het regulier onderwijs om zo samen invulling te geven aan passend onderwijs. Marjolein Duchateau (manager ICT en Onderwijs), Ellen Starke (directeur Orion College West), Dirk Koops (directeur Mr. de Jonghschool) en Joyce Overkleef (teamleider en iCoach op de Mr. de Jonghschool) zijn allen verbonden aan de Stichting Orion. Zij geven een toelichting.

Hoe belangrijk zijn ICT-innovaties in het speciaal onderwijs?

Duchateau: "Scholen in het speciaal onderwijs hebben te maken met een grote diversiteit aan leerlingen. Denk aan leerlingen met gedragsproblemen, moeilijk lerende kinderen of kinderen met een lichamelijke beperking of langdurige ziekte die gepersonaliseerd onderwijs nodig hebben. Onderwijs op maat. Passend bij het kind kun je dan zoeken naar digitale en technologische middelen om in te zetten, vaak in samenwerking met thuis en jeugdzorg. Er zijn uiteraard ook meer algemene oplossingen, zoals digiboards en de bijbehorende software."

Koops: "Heel belangrijk. Als school wil je ook inzetten op zaken 'buiten de boeken'. Dan moet je je richten op dingen als cultuur, toneel en sport, maar tevens ICT. Ook daar zijn voor kinderen talenten te ontdekken."

"Het uitgangspunt is om te kijken hoe je leerlingen meer kunt betrekken bij thuis, school en in de samenleving"

Kunt u een voorbeeld geven van ICT-toepassingen in het speciaal onderwijs?

Duchateau: "Kinderen met gedragsproblematiek maken gebruik van digitale middelen die hen helpen te focussen, waardoor ze langer getriggerd en gemotiveerd zijn om daarmee te werken. Omdat de programma's adaptief zijn kunnen leerkrachten daarbij ondersteunen. Deze methode zorgt er ook voor dat een leerkracht de handen vrij heeft om andere leerlingen beter te ondersteunen. Een ander voorbeeld betreft kinderen die niet mobiel zijn. Als ze niet kunnen praten of schrijven, kun je hen met oogbesturing toch dingen op de computer laten doen. Kinderen die ziek zijn en langere tijd niet in de klas aanwezig kunnen zijn, kunnen dankzij Kubi toch het onderwijs in de klas volgen en echt meedoen met de les. Dit werkt ook goed voor kinderen met angststoornissen, om de drempel om weer naar school te gaan lager te maken. Maar denk ook aan zaken als een exoskelet om te kunnen lopen of een robot om mee te communiceren."

Waarom is dit belangrijk voor leerlingen in het speciaal onderwijs?

Overkleef: "Dankzij ICT wordt de leefwereld van deze kinderen groter. Iets simpels als 'vertel waar je woont' kan met Google Maps een andere invulling

Dirk Koops en Joyce Overkleef

krijgen. Ze gaan zelf op onderzoek en komen tot ontdekkingen, verder dan hun eigen omgeving."

Duchateau: "Het uitgangspunt is om te kijken hoe je leerlingen meer kunt betrekken bij thuis, school en in de samenleving. Meedoen, leren, het sociale aspect en zelfbevestiging. Als je een leerling kan leren een drone te besturen, is dat een enorme boost voor het zelfbeeld. Je geeft ze het gevoel dat ze ergens goed in zijn. Dat is enorm belangrijk."

hebben en vaak als zij-instromer komen binnenkomen. Ze zijn over het algemeen lastig te motiveren, ze lopen tegen allerlei beperkingen aan. Het vraagt om creatieve oplossingen om hen er weer bij te krijgen. Denk bijvoorbeeld aan *gaming* en programmeren: dat zijn dingen die hen interesseren en waarmee ze aan de slag willen. Als de motivatie om te leren daarmee toeneemt, gaan de meer schoolse vakken in de *sliptream* mee. En met programmeren pak je wiskunde mee, maar ook taalontwikkeling."

Ellen Starke

Hoe sluit de toepassing van ICT aan bij het Passend Onderwijs?

Duchateau: "Volgens het Passend Onderwijs zijn scholen er verantwoordelijk voor om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. ICT en/of technologie kan die ondersteuning bieden. Maar een uitgangspunt is ook: als ICT iets toe kan voegen, dan is het goed om het te gebruiken. Als het niets toevoegt, dan vooral niet doen."

Op welke manier kunnen drop-outs gestimuleerd worden?

Starke: "Dit zijn vaak leerlingen die al het een en ander achter de rug

Marjolein Duchateau

Het aanbod van ICT-hulpmiddelen is groot. Hoe blijf je het overzicht houden?

Starke: "Kritisch blijven is hierbij van groot belang. Veel pilots doen, dingen uitproberen. Zelf hanteren we bij Orion de stelregel dat het goed is om te weten wat er is, maar dat we niet alles klakkeloos overnemen. Belangrijk is om te blijven kijken wat de leerling helpt, het moet het doel niet voorbijschieten. Dat is een constante puzzel en het vraagt om veel onderwijs op maat en gesprekken met de leerling. Met leerlingen maken we een Ontwikkelings Perspectief Plan (OPP), waarin we duidelijk zetten wat de sterke, maar ook wat de beperkende factoren zijn. Ook dat past in het Passend Onderwijs."

Overkleef: "Wij hebben gekeken naar het niveau en de behoeften van leerkrachten en leerlingen. Daarna zijn we begonnen op een niveau waarop iedereen kan instappen. Zelf hebben we ICT opgesplitst in enerzijds wat leerkrachten ermee doen en anderzijds wat leerlingen ermee doen. Van sommige middelen hebben we een duidelijke toekomstwens, om het in het onderwijsprogramma te gaan aanbieden. Nu gaat het vooral nog op projectmatige basis."

"Je ziet dat de ICT-toepassingen steeds meer maatwerk worden, de programma's worden steeds beter"

Voor welke kinderen is dit nu juist een goede manier om te leren?

Koops: "Een breed scala aan kinderen. Op onze school hebben we veel kinderen met gedragsproblematiek en externaliserend gedrag, die zich moeilijk kunnen concentreren. Het voordeel van een beeldscherm is dat je je erin kan terugtrekken. Ter ontspanning met een spelletje, maar je kan ook didactisch aan de slag op het goede niveau, met uitdagende, goed vormgegeven opdrachten. Ze komen tot rust en hebben even niemand anders nodig. Overigens stimuleren programma's soms ook juist weer tot samenwerking en groepsgevoel."

Hoe past ICT in uw organisatie in een bredere perspectief?

Duchateau: "De Stichting Orion heeft een expertisecentrum opgezet, dat fungeert als intermediair tussen de verschillende locaties en scholen van Orion én andere scholen om ervaringen te delen. In het kader van Passend Onderwijs is dat ook naar scholen in het regulier onderwijs, want ook daar zijn soms aanpassingen wenselijk om een leerling optimaal te laten functioneren."

Overkleef: "We delen onze ervaringen ook tijdens de Orion Studiedagen om uiteindelijk te komen tot een consensus. Je ziet dat de ICT-toepassingen steeds meer maatwerk worden, de programma's worden steeds beter. En ja, leerlingen weten er vaak meer vanaf dan de leerkracht. Het is aan ons om goed in de *sliptream* van onze leerlingen te blijven. Ook dat geeft de leerlingen een goed gevoel: meer te weten dan de leraar."

Meer informatie

Stichting Orion heeft negen scholen met per school specifieke behoeften voor ondersteuning. Meer weten: www.orion.nl